

УДК 351.83(468)

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ФІНАНСУВАННЯ ОЛІМПІЙСЬКОГО РУХУ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

Сітнікова Н.С.

кандидат наук з фізичного виховання та спорту
Класичний приватний університет

I. Вступ

Олімпійський рух є важливим чинником загальної культури. Виховання людей у душі олімпійських цінностей сприяє впровадженню культури здорового способу життя, залученню всіх верств населення до активних занять фізичною культурою та спортом, що, у свою чергу, забезпечує покращення здоров'я нації, її духовне збагачення, прищеплює почуття патріотизму та гордості за свою країну.

Спорт як найбільш ефективний засіб фізичного і морального оздоровлення нації виконує в суспільстві безліч функцій, серед яких розвиток фізичних, естетичних і моральних якостей людської особистості, профілактика захворювань, фізична та психоемоційна рекреація і реабілітація людини, згуртування сім'ї, організація дозвілля. Олімпійський рух зближує особисті і спільні інтереси, формує здоровий морально-психологічний клімат у різних соціально-демографічних групах населення. Спорт є частиною загальної культури людини і багато в чому визначає її поведінку під час навчання, на виробництві, у побуті, у спілкуванні [2].

Спорт сьогодні являє собою водночас: національне надбання і предмет національної гордості, вагомий політичний капітал і ефективний інструмент політичного життя – найважливіший економічний ресурс, який впливає на рівень економічного розвитку країни і відтворення носіїв робочої сили, а також здатний створювати специфічні продукти – нову й особливу сферу економічних та ділових відносин [1].

Безпосередньо впливаючи на становлення, розвиток і ефективне функціонування індустрії Олімпійського руху держава має свої цілком конкретні політичні, економічні та соціальні інтереси, які багато в чому пов'язані з тією особливою роллю, яку спорт (як професійний, так і оздоровчий) відіграє в сучасному суспільстві, справляючи безпосередній вплив на узагальнений показник якості життя.

Разом з тим стан здоров'я української нації, підростаючого покоління молодих спортсменів на сьогодні викликає певні побоювання: зростання смертності, падіння народжуваності, скорочення кількості населення,

збільшення масштабів алкоголізму, наркоманії, тютюнопаління та ін. Більшість стадіонів, плавальних басейнів, спортивних залів і майданчиків поки не пристосовано для масових спортивно-оздоровчих занять населення. Через високу вартість спортивно-оздоровчих послуг те, що є, також не використовується повною мірою. Зацікавленість людей у збереженні здоров'я як основи матеріального благополуччя ще не набула рис стійкої і цілісної системи поведінки. Одним з важливих напрямів розвитку Олімпійського руху в країні є забезпечення ресурсної бази цієї галузі, оскільки її організація передбачає наявність розвинутої і різноманітної матеріально-технічної бази [3; 5].

Розвиток будь-якої економічної системи в Україні пов'язаний з проблемами фінансування. Нині фінансова політика у сфері спорту недостатньо ефективна і не відображає пріоритетний характер спортивної діяльності для всього суспільства.

Як показав аналіз літератури [1; 4; 6; 10; 11], фінансування Олімпійського руху в Україні помітно поступається за кількісними показниками на всіх рівнях зарубіжним аналогам. Разом з тим складності формування бюджетів не дають змоги очікувати значного зростання державного фінансування, а кошти, які виділяються на розвиток спорту, витрачаються недоцільно.

Дуже часто в літературних джерелах [3; 7] йдеться про те, що Україні не вистачає зарубіжного досвіду в питаннях фінансування спорту та підготовки наших спортсменів до відповідальних змагань. У нашій країні створюються нові моделі Олімпійського руху, впроваджуються нові програми, спрямовані на формування моральної та матеріальної відповідальності особистості за стан власного здоров'я, але це не стає, як у деяких розвинутих країнах, об'єднуючою силою і національною ідеєю, що сприяє розвитку сильної держави і здорового суспільства.

Вивчення стану питання сучасного фінансування Олімпійського руху в Україні ведеться досить інтенсивно та є предметом наукових пошуків вітчизняних і російських дослідників та фахівців фізичного виховання та спорту, зокрема: В.В. Альошина, С.П. Андреева, С.Н. Бубки, М.М. Булатової, Л.П. Ме-

льниченко, І.І. Переверзіна, В.М. Платонова та ін. однак, незважаючи на широке коло досліджень і значну кількість наукової та зарубіжної літератури, проблеми державного фінансування Олімпійського руху на Україні та за кордоном розроблено недостатньо, що і визначило вибір теми нашого дослідження.

II. Постановка завдання

Мета статті – проаналізувати зарубіжний досвід фінансування Олімпійського руху, висвітлити проблеми фінансування спорту на Україні та можливості використання зарубіжного досвіду в нашій країні.

III. Результати

Як показав аналіз літератури, фінансування Олімпійського руху за кордоном здійснюється з різних джерел. Формування джерел утворення фінансів спорту відбувається під впливом зміни економічної, соціально-політичної ситуації в країні, відображає процеси децентралізації управління економікою, виникнення нових організаційно-правових форм підприємств і їх об'єднань. Різноманіття, альтернативність джерел утворення фінансів спортивних організацій розширює можливість залучення додаткових грошових коштів. Разом з тим наявність різних джерел фінансування призводить до нерівності в ресурсному забезпеченні Олімпійського руху в країні [2].

Досвід розвинутих країн показує, що джерелами фінансування Олімпійського руху можуть бути: державні та муніципальні кошти, кошти різних фірм спонсорів; надходження від власної господарсько-комерційної діяльності. Так, наприклад, у Франції важливим джерелом фінансування необхідного спортивного обладнання, спортивних споруд і заходів є кошти, отримані від господарської, комерційної діяльності. У США тільки ігри команд вищої ліги з американського футболу, баскетболу, хокею щорічно відвідує понад 100 млн глядачів, приносячи дохід понад 1 млрд дол. Для отримання прибутку проводяться різні лотереї. У Канаді та у Франції дохід від лотерей розподіляється по місцевих управліннях для розвитку масового рекреаційного спорту. Дохід від продажу різних сувенірів, значків, буклетів, журналів, спортивного одягу зі спортивною символікою також постійно поповнює бюджет спортивних установ [8].

У розвинутих країнах створюються умови для залучення додаткових фінансових ресурсів різних фірм, компаній, що виступають як спонсори, що є необхідною умовою успішного функціонування спорту і всього Олімпійського руху.

Крім того, рекламна діяльність спортивних організацій, розміщення рекламних щитів з найменуванням фірм у спортивних спорудах; спонсорсько-ліцензійна діяльність з метою використання атрибутів спортивних

організацій на рекламовані товари; запрошення відомих спортсменів до рекламування товарів і послуг стимулює приплив додаткових фінансових ресурсів у їх бюджет.

На кожному рівні державного управління в Україні здійснюється єдина схема виділення державних фінансових ресурсів з державного бюджету на потреби спорту вищих досягнень, хоча обсяги фінансування істотно різняться. Важливим недоліком є нецільове використання та зловживання коштами на розвиток спорту та підготовку спортсменів високого класу, що в кінцевому підсумку призводить до скасування багатьох заходів під приводом браку грошових коштів.

Частка державного спортивного бюджету Німеччини, Великобританії, Фінляндії, Швеції, Данії становить менше ніж 20% суми місцевих спортивних бюджетів. У Франції, Італії різниця становить 30%, в Іспанії, Португалії – 40%. У колишніх соцкраїнах державний спортивний бюджет, як правило, перевищує суми, що виділяються по лінії місцевих бюджетів. Так, в Угорщині ця частка становить 60 і 40%, відповідно. За абсолютними показниками обсяги державного фінансування Олімпійського руху Україна значно поступаються зарубіжним спортивним бюджетам. Крім того, слід зазначити, що територія України, кількість населення та тенденції погіршення суспільного здоров'я значно перевищують зарубіжні показники. Отже, зростає розрив між значущістю сфери спорту і реальною політикою держави, обсяги державного фінансування не достатні для задоволення потенційних потреб. Однак в умовах проблем формування бюджетів усіх рівнів на сьогодні відсутні передумови збільшення частки державного фінансування Олімпійського руху, а існуючі пріоритети збільшення фінансування цієї сфери, перш за все, спрямовані на зовсім інші потреби [14].

Основними цілями фінансування в нашій державі є: утримання державних органів управління, підготовка кадрів, забезпечення певної частини витрат на потреби Олімпійського руху; реалізація молодіжного спорту. Аналіз зарубіжного досвіду показує, що і там основною метою уряду є створення умов для розвитку спорту вищих досягнень і турбота про професійних спортсменів і кадри, які їх готують на відповідальні для країни змагання. Такий розподіл пріоритетів у фінансуванні, безсумнівно, справедливо, оскільки розвиток професійного спорту є головним завданням.

У Франції спорт вищих досягнень має безліч різноманітних джерел фінансування. Поряд з бюджетними асигнуваннями, що виділяються міністерством, значна частина фінансових ресурсів надходить з Національного фонду розвитку спорту. Фінансові ресурси цього фонду надходять від продажу

телевізійних прав. Останніми роками бюджет цієї організації становить близько 250 млн євро. Кошти міністерства та Національного центру розвитку спорту – важливий механізм реалізації політики в галузі спорту вищих досягнень. Найголовнішою ланкою є контракти, які підписуються між спортсменом і державою. На державному рівні для професійних спортсменів, які досягли високих результатів на Олімпійських іграх, передбачені премії. Переможці отримують неоподатковану премію розміром 50 тис. євро [15].

У Китаї центральний уряд визначає бюджет для спортивної галузі виходячи із завдань олімпійської підготовки з чіткою орієнтацією на завойовані золоті медалі, який за останні роки перевищує обсяг коштів виділених на такі самі цілі в будь-якій країні, включаючи найбагатші – США, Японію, Німеччину.

У Норвегії важливою частиною фінансування Олімпійського руху є диференційована допомога різним національним спортивним федераціям і спортсменам. Держава виділяє 50%, а решта коштів – доходи НОК, спонсорство та інші види комерційної діяльності. Проте можливості федерацій щодо залучення позабюджетних коштів істотно різняться. Відбувається нерівномірний розподіл грошових коштів для того, щоб всі перспективні спортсмени отримали необхідну можливість для ефективного підготовки. Федерації, які не мають серйозних доходів з комерційних джерел, отримують з державного бюджету 70% і більше необхідних коштів, інші федерації, що мають своє джерело фінансування або не

мають професійних спортсменів, можуть отримати не більше ніж 10%.

Німеччина бере на себе тільки створення необхідних умов для успішної підготовки та участі спортсменів на міжнародній арені, однак не надає їм фінансової допомоги. Для цієї мети в Німеччині створено спеціальний Фонд допомоги німецькому спорту, який надає фінансову підтримку, виділяє премії та матеріальні заохочення спортсменам за досягнення високих результатів на Олімпійських іграх. Крім того, багато спортсменів отримують призові гроші за участь у комерційних змаганнях, а також виплати від спонсорів і меценатів. Ще одним важливим моментом є те, що Німеччина підтримує спортсменів у здобутті повноцінної освіти та визначення кар'єри після закінчення занять спортом [9].

На практиці складається ситуація, коли номінальні заходи з підтримки спорту відповідають передовим досягненням зарубіжного управління, але при більш глибокому розгляді виявляється, що створені умови перешкоджають втіленню планових дій.

На Україну, коли компетенція органів управління Олімпійського руху на різних рівнях не закріплена, а завдання і функції дублюються, подібна ієрархія цілей неприпустима, оскільки створює всі передумови для маніпулювання коштами спрямованими на розвиток спорту вищих досягнень. У зв'язку з цим необхідно переглянути пріоритети державного фінансування, визначити права та обов'язки органів державного управління щодо спорту взагалі.

Основні витрати на Олімпійський рух, як в Україні, так і за кордоном, здійснюються з бюджетних та позабюджетних фондів (див. табл.).

Таблиця

Фінансування Олімпійського руху в ряді країн Європи, %

Країни	Бюджетне фінансування	Внебюджетне фінансування
Німеччина	2	98
Великобританія	5	95
Італія	43	57
Франція	23	77
Угорщина	65	35
Фінляндія	15	85
Україна	68	32

Аналогічно світовій практиці Україна вкладає в розвиток спорту значно більшу частину зі свого бюджету. Проте сукупні величини вітчизняного фінансування, як і раніше, залишаються недостатніми [15].

Позабюджетне фінансування здійснюється за рахунок різних джерел: доходів спортивних організацій від підприємницької діяльності, надходжень з різноманітних позабюджетних фондів, від спонсорів, лотерей тощо. Крім того, велику роль тут відіграють податкові та інші пільги. Позабюджетні джерела фінансування Олімпійського руху в Україні включають у себе: доходи від продажу квитків на проведені змагання; прода-

жу прав на теле-/радіотрансляцію змагань, що проводяться під егідою спонсорів або спорткомітету; рекламно-спонсорської діяльності; ліцензійної діяльності, тобто продаж товарів з емблемою або символікою спонсорів або спорткомітету; видавничої діяльності (випуск власних журналів, газет, бюлетенів, прес-релізів та їх продаж); здавання в оренду спортивних споруд, що знаходяться на балансі спорткомітетів; відрахування доходів від проведених лотерей; іншої комерційної діяльності, яка не суперечить законодавству України; добровільні пожертви приватних осіб, підприємств тощо; надходження з різних громадських фондів.

Сьогодні це вже традиційні джерела фінансування спорту в багатьох регіонах і територіях різних країн, включаючи Україну. Але є одна велика розбіжність. Якщо в більшості розвинутих країн у розвитку спорту задіяні практично всі названі вище джерела, то в Україні діють лише деякі з них.

У позабюджетних коштів України є своя специфіка, позабюджетні кошти надходять конкретним спортсменам, клубам і федераціям, що перешкоджає процесу контролю над цими коштами. Закритість, яка наявна в бюджетах спортивних організацій, не сприяє ні розвитку спорту, ні залученню коштів.

Лотерея являє собою один з видів ігрового бізнесу, реалізованого у сфері спорту. Але при цьому самі лотереї не є спортом, це всього лише інструмент залучення додаткових фінансів у спорт як у сектор економіки. Додатковими його елементами є тоталізатор і системна (електронна) гра. У світовій практиці такий спосіб залучення грошей у спорт, як лотерея, ефективний. В Україні теж раніше існували лотереї “Спортлото” і “Спринт”, частина коштів від яких йшла на розвиток спорту. З 1997 р. на Україну працюють чотири оператори лотерейного бізнесу (до 1997 р. їх було 96) – “Молодспортлото” (правонаступник радянського “Спортлото”), “Патріот”, “Українська національна лотерея” та Ощадбанк [10].

Сьогодні ж у спортивній галузі нашої країни розмір додаткових доходів за рахунок надходження від лотерей несуттєвий. Якщо говорити про світовий досвід, то такий підхід практикується в ряді європейських країн. В Італії 80% бюджетних надходжень становлять доходи від футбольних тоталізаторів – близько 500 млн євро щорічно. У Китаї, незважаючи на політичний лад, основною частиною спортивного бюджету є надходження від національних спортивних лотерей (близько 1 млрд дол. США на рік). У Німеччині фонд допомоги німецькому спорту, основною метою якого є фінансування спортсменів для підготовки та участі в Олімпіадах, а також допомога спортсменам, поповнюється також і за рахунок відррахувань від доходів спортивних лотерей і добровільних пожертвувань. Таких прикладів безліч. Обсяг призового фонду для комерційних лотерей встановлюється розміром не менше ніж 50% від обсягу виручки, для цільових лотерей – 40%, благодійних лотерей – 30% від обсягу виручки.

Проектом Закону України “Про державне регулювання діяльності з проведення лотерей в Україні”, вже поданому до Верховної Ради України в 2011 р., передбачається щорічне відррахування на фінансування соціальної сфери держави – а конкретніше: спортивної галузі – 25% від частини тих доходів, які залишаються після формування призового фонду лотерейного бізнесу [11].

Національний олімпійський комітет підтримує ідею законопроекту, оскільки його прийняття може суттєво допомогти країні в реалізації невідкладних цілей у питанні фінансування будівництва спортивних споруд, у тому числі в рамках проведення фінальної частини Чемпіонату Європи 2012 р. з футболу, а також заходів, спрямованих на популяризацію ідей Олімпійського руху в Україні. Передбачається, що регулювати лотерейний ринок і підтримувати його стабільність стане Лотерейна рада. Крім того, цей колегіальний орган буде визначати механізми розподілу коштів на соціальні цілі, такі як фінансування Олімпійського руху та будівництво спортивних споруд, у тому числі і для проведення Євро-2012.

Згідно із законопроектом, відррахування на фінансування соціальної сфери щорічно повинні становити 25% від доходів, які залишаються після формування призового фонду. Зараз загальний оборот лотерейного бізнесу становить 600–650 млн грн на рік, призовий фонд не менше ніж 50%. Нескладно підрахувати: якщо закон ухвалить, то Олімпійський рух України зможе отримувати додатково до 90 млн грн щорічно.

Разом з тим масштаб грального бізнесу в Україні в цілому непорівнянний із зарубіжними показниками. Так, деякі зарубіжні спортивні бюджети (наприклад, Фінляндії) більшою мірою формуються тільки за рахунок коштів, що надходять від грального бізнесу. У нашій країні вони становлять незначну частку фінансування. Очевидно, це пов'язано з браком коштів у населення, а також з обмеженістю спортивної інформації і слабкою маркетинговою підтримкою самих лотерей. Тому без принципних змін у якості життя нашого населення збільшення доходів від грального бізнесу буде йти повільно. Отже, нині його не можна розглядати як основне джерело додаткових фінансових коштів для розвитку спорту.

Також слід зазначити, що основне джерело позабюджетних коштів – це спонсорство. Використання такого виду фінансування, як спонсорство, що базується на ринкових принципах еквівалентності, законі попиту і пропозиції і являє собою, по суті, взаємовигідне співробітництво між спонсором і спонсорованим для досягнення певної мети, доцільно в сучасних умовах для розширення фінансових ресурсів сфери спорту.

Спонсорство професійного спорту у Франції, наприклад, є одним з основних джерел фінансування. У цьому процесі беруть участь і держава та національні спортивні федерації, і самі спортсмени. Підприємства, які підтримують елітних спортсменів, здобувають статус “партнера в підготовці елітного спортсмена”. А багато провідних спортсменів мають спонсор-

ські контракти з різними фірмами і компаніями [12; 13].

В Україні спонсорство стало невід'ємною частиною економічних відносин. Сфера спортивного спонсорства має досить розвинуту інфраструктуру в нашій країні:

- суб'єктами є промислові підприємства, посередницькі компанії, фінансово-трастові компанії, страхові товариства та спортивні організації, а також фонди та сільськогосподарські підприємства;
- об'єктами є змагання, команди, клуби, фізкультурно-оздоровчі заходи і свята, різні первинні спортивні організації, спортивні заходи для інвалідів, НОК, федерації та спортсмени тощо;
- посередники спонсорської діяльності – спеціалізовані та консалтингові організації.

Отже, спонсорську допомогу спорту надають, як правило, великі компанії. В окремих спорткомітетах картина залучення позабюджетних коштів складається по-різному: зазвичай це надходження від продажу квитків на організовані спорткомітетом змагання (в дуже невеликих розмірах); надходження від спонсорів (також у незначних розмірах); доходи від видавничої діяльності (в дуже незначних сумах); надходження від здавання в оренду своїх спортивних приміщень. Ось практично і всі надходження з позабюджетних джерел, які становлять від 1% до 10% від загального бюджету спорткомітетів різних регіонів. Практично ніяких додаткових коштів спорткомітети та інші спортивні організації не отримують від продажу прав на теле- і радіотрансляцію своїх спортивних змагань. Телекомпанії сприймають ці телетрансляції як громадську послугу і не планують у своєму бюджеті коштів на придбання прав на трансляцію спортивних змагань.

І хоча деякі спорткомітети і мають невеликі спонсорські надходження, все ж слід відзначити їх незадовільну роботу в цьому напрямі. Це відбувається, в першу чергу, через незрозуміння самих понять "спонсор" і "спонсорство". Спонсорство сьогодні більше схоже на меценатство, оскільки спонсори, як правило, нічого не мають від спортивних заходів та організацій. Більше того, багато команд та спортивні організації, отримуючи гроші від таких спонсорів, не піддають цю допомогу офіційному розголосу.

Крім того, слід використовувати шведський досвід, який уже взято на озброєння багатьма країнами, відповідно до якого спорткомітет здійснює пошук спонсорів, вивчення можливостей залучення тих чи інших фірм, компаній, підприємств до спортивного спонсорства. Потім складається список потенційних спонсорів і на основі проведення з ними індивідуальних бесід проводяться загальні збори спонсорів і організовується

спортивний пул із зазначенням суми коштів, яку кожен спонсор перераховує в цей пул. А далі вже спеціальна комісія спорткомітету виділяє з цього пулу кошти тим видам спорту або командам, які цього заслуговують. Але при такій організації спортивного спонсорства повинні бути розроблені чіткі критерії, за якими той чи інший вид спорту може отримувати допомогу з цього спортивного пулу. При цьому застосування пошуку спонсорів на особистій основі паралельно з вищесказаним забезпечить більш ефективне використання цього позабюджетного джерела фінансування.

IV. Висновки

Таким чином, аналіз розвитку багатоканальної системи фінансування Олімпійського руху в Україні та за кордоном дає змогу зробити такі висновки, що фінансування Олімпійського руху в Україні помітно поступається за кількісними показниками фінансування на всіх рівнях зарубіжним аналогам. Разом з тим складності формування бюджетів не дають змоги очікувати значного зростання державного фінансування, а існуючі кошти, які виділяються на розвиток фізичної культури і спорту, витрачаються в основному не на професійний спорт.

На сьогодні фінансова політика у сфері спорту недостатньо ефективна і не відображає пріоритетний характер спортивної діяльності для всього суспільства. Разом з тим питання фінансування Олімпійського руху повинні мати пріоритетний характер. Фінансова підтримка спортивних організацій – найбільш дешевий і ефективний засіб запобігання та лікування найбільш важких фізичних, духовних і соціальних хвороб в Україні, яка переживає важкі економічні наслідки реформування економіки.

Як показав аналіз зарубіжного досвіду, фінансові ресурси спорту за кордоном мають численні джерела формування. В Україні з усього різноманіття використовують лише деякі – позареалізаційна діяльність, благодійні внески та державні субсидії.

Формування джерел утворення фінансів Олімпійського руху, визначення їх співвідношення відбувається під впливом зміни економічної, соціально-політичної ситуації в країні, відображає процеси децентралізації управління економікою, виникнення нових організаційно-правових форм підприємств та їх об'єднань. Різноманіття, альтернативність джерел утворення фінансів на професійний спорт розширює можливість залучення додаткових грошових коштів. Разом з тим наявність різних джерел фінансування призводить до нерівності в ресурсному забезпеченні фізкультурно-спортивних організацій у країні.

Кількісні показники фінансування на всіх рівнях помітно поступаються зарубіжним

аналогам. Водночас складності формування бюджетів не дадуть змоги очікувати значного зростання державного фінансування, а наявні кошти не виділяються на розвиток спорту.

На нашу думку, ядром нової організації бюджетного процесу має стати широко застосовувана у світі концепція (модель) бюджетування, орієнтованого на результати в рамках середньострокового фінансового планування. Її суть – розподіл бюджетних ресурсів між адміністраторами бюджетних коштів та (або) реалізованими ними бюджетними програмами з урахуванням або в прямій залежності від досягнення конкретних результатів (надання послуг) відповідно із середньостроковими пріоритетами соціально-економічної політики і в межах прогнозованих на довгострокову перспективу обсягів бюджетних ресурсів.

Порівняно із зарубіжними країнами, в Україні дуже мало використовується потенціал позабюджетного фінансування. Неповністю реалізується спонсорство для професіонального спорту. Погано використовується таке джерело фінансування, як проведення спортивних лотерей. На нашу думку, лотерейний бізнес необхідно розглядати в соціальному контексті і частина доходів цього бізнесу має бути спрямована на забезпечення проблем Олімпійського руху в нашій країні. Податкові та інші пільги, надані спортивним організаціям, не сформовані в єдину систему, наприклад, відсутні пільги для людей, що регулярно займаються фізичною активністю й оплачують спортивні заняття дітей. Фінансування здійснюється переважно за програмно-цільовим методом управління. Разом з тим не використовуються на практиці надання субсидій, кредитів, фінансування певної статті витрат (наприклад, штатні одиниці викладачів фізичної культури), надання спортивного обладнання спортивним організаціям на безкоштовній основі тощо.

З метою вдосконалення системи фінансування Олімпійського руху, а також розвитку її багатоканальності з боку держави в особі місцевих органів управління необхідна підтримка таких найбільш рентабельних вкладень у розвиток спорту, як починання приватних компаній і приватних осіб із забезпеченням різних пільгових умов цих вкладень. При цьому водночас необхідно виключити можливість використання ними пільг для ухилення від податків. З цією метою треба встановити межі пільгового оподаткування з прибутку. Крім того, республіканські органи управління повинні також створювати сприятливі умови для приватних компаній при виробництві ними спортивних товарів, істотне зниження податків дало б змогу знизити ціни на спортивні товари і збільшити обсяг їхніх продажів.

Для того, щоб сфера приватного капіталовкладення у розвиток професіонального спорту поступово розширювалася (обсяг такого фінансування має становити не менше ніж 80% всіх державних інвестицій у спорт, за аналогією із західними країнами), необхідно також створювати сприятливі інвестиційні умови за рахунок зниження орендної плати або ціни за землю для спортивних споруд і заходів.

Враховуючи наявні на сьогодні труднощі, при формуванні бюджету Олімпійського руху доцільно зберегти практику надання пільг спортивним організаціям на основі суворого контролю, дотримання квот, щоб доходи за цей рахунок були б вагомим поповненням бюджетних ресурсів, а не служили б засобом наживи.

Щодо організації спортивних змагань і видовищ, а також заходів на спортивних спорудах необхідно забезпечити, щоб квитки на них були максимально низькими. З цією метою податки, митні збори, спеціальні збори на товари, що продаються в межах території, що відноситься до спортивного заходу, також повинні бути максимально низькими, а доходи держава повинна отримувати за рахунок великих обсягів продажу.

Таким чином, комплекс заходів щодо розвитку багатоканальної системи фінансування Олімпійського руху в Україні повинен включати в себе: розробку заходів з фінансової підтримки спорту на всіх рівнях; максимальне використання державної підтримки приватних вкладень у спорт, включаючи спонсорство; матеріальне стимулювання спортсменів на змаганнях та ін. Міністерству освіти і науки, молоді та спорту України необхідно домагатися випереджальних темпів фінансування спорту з бюджетів, а також істотної активізації спортивної фінансової політики на всіх рівнях управління.

Література

1. Алешин В.В. Менеджмент и маркетинг на европейских стадионах / В.В. Алешин, И.И. Переверзин. – М. : Советский спорт, 1999. – 45 с.
2. Алешин В.В. Маркетинг и менеджмент в сфере физической культуры и спорта / В.В. Алешин. – М. : ТЕИС, 2000. – 345 с.
3. Андреев С.П. Основы неkomмерческого маркетинга / С.П. Андреев, Л.П. Мельниченко. – М. : Прогрестрадиция, 2000. – 227 с.
4. Бубка С. Завжди рухатись вперед / С. Бубка // Олімпійська арена. – 2010. – № 10–11. – С. 18–22.
5. Гуськов С.И. Спонсор и спорт / С.И. Гуськов. – М. : Советский спорт, 1995. – С. 14–15.
6. Гуськов С.И. Спорт и маркетинг / С.И. Гуськов. – М. : Вагриус, 1995. – 234 с.

7. Деньги счет любят // Спорт для всех. – 1997. – № 1. – С. 53–56.
8. Кузин В.В. Спонсорство в спорте / В.В. Кузин, М.Е. Кутепов. – М.: Школа бизнеса, 1994. – С. 28–41.
9. Олимпийский спорт : в 2 т. / В.Н. Платонов, М.М. Булатова, С.Н. Бубка [и др.] ; под. общ. ред. В.Н. Платонова. – К.: Олимп. л-ра, 2009. – Т. 1. – 736 с.
10. Олимпийский спорт : в 2 т. / В.Н. Платонов, М.М. Булатова, С.Н. Бубка [и др.] ; под. общ. ред. В.Н. Платонова. – К.: Олимп. л-ра, 2009. – Т. 2. – 696 с.
11. Програма розвитку Олімпійського руху в Україні на період 2011–2014 років // Олімпійська арена. – 2010. – № 9. – С. 27–30.
12. Соколов А.С. Роль и участие местных органов власти Германии и Франции в развитии физического воспитания и спорта / А.С. Соколов // Теория и практика физической культуры. – 2003. – № 4. – С. 47.
13. The Olympic Movement / International Olympic Committee. – Lausanne : C.I.O., 1997.
14. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.olympic.org>.
15. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.roc.ru>.

Ситнікова Н.С. Зарубіжний досвід фінансування Олімпійського руху та можливості його використання в Україні

Анотація. Проаналізовано основні джерела фінансування Олімпійського руху за кордоном. Показано можливості використання зарубіжного досвіду в нашій країні та проблеми фінансування професійного спорту. Перелічено основні джерела утворення фінансів та умови для залучення додаткових фінансових ресурсів, що є необхідною умовою успішного функціонування спорту і всього Олімпійського руху. Відзначено роль виділення державних фінансових ресурсів з державного бюджету на потреби спорту вищих досягнень. Виявлено недоліки використання коштів на розвиток спорту та підготовку спортсменів високого класу. Запропоновано комплекс заходів щодо розвитку багатоканальної системи фінансування Олімпійського руху на Україну.

Ключові слова: зарубіжний досвід, фінансування спорту, державний бюджет, спонсорство, формування бюджету, Олімпійський рух, органи державного управління.

Ситникова Н.С. Зарубежный опыт финансирования Олимпийского движения и возможности его использования в Украине

Аннотация. Проанализированы основные источники финансирования Олимпийского движения за рубежом. Показаны возможности использования зарубежного опыта в нашей стране и проблемы финансирования профессионального спорта. Перечисляются основные источники образования финансов и условия для привлечения дополнительных финансовых ресурсов, что является необходимым условием успешного функционирования спорта и всего Олимпийского движения. Отмечено роль выделения государственных финансовых ресурсов из государственного бюджета на нужды спорта высших достижений. Показаны недостатки использования средств на развитие спорта и подготовку спортсменов высокого класса. Предложен комплекс мероприятий по развитию многоканальной системы финансирования Олимпийского движения в Украине.

Ключевые слова: зарубежный опыт, финансирование спорта, государственный бюджет, спонсорство, формирование бюджета, Олимпийское движение, органы государственного управления.

Sitnikova N. An International Survey of Financing the Olympic Movement and its Possible Use in Ukraine

Annotation. Analyzed the main sources of financing of the Olympic Movement abroad. Recently the possibility of using foreign poll in our country and the problems of financing of professional sports. Added main sources of finance and the conditions for attracting additional financial resources is a necessary condition for the successful operation of sport and the entire Olympic movement. Noted the role of government allocation of financial resources from state budgets to the needs of higher sports achievements. The following disadvantages of using funds for sports development and training of high-class athletes. A range of measures to develop multi-system financing the Olympic movement in Ukraine.

Key words: travel survey, the financing of sport, the state budget, sponsorship, budgeting, the Olympic movement, the state administration.